

Oppimisen tuki

1 Tukitoimista ja niitä koskevista oikeuksista tiedottaminen opiskelijoille ja huoltajille

Lukio-opiskelijalla on oikeus saada erityisopetusta tai muuta oppimisen tukea riippumatta siitä, mistä syistä oppimisen vaikeudet johtuvat. Tästä oikeudesta tiedotetaan opiskelijaa ja hänen huoltajiaan erityisopettajan tiedotteessa, joka annetaan kaikille lukion aloittaville. Erityisopettaja ja opinto-ohjaaja pitävät lisäksi ensimmäisessä opiskelujaksossa oppimisen tukeen liittyvän OPO1-opintojakson yhteisen oppitunnin. Erityisopettaja muistuttaa huoltajia tukimahdollisuuksista ensimmäisen vuosikurssin vanhempainillassa heti lukio-opiskelun käynnistyessä. OPO1-opintojaksolla aihe tulee esille useamman kerran kuten ryhmänohjauksissakin. Oppimisen tuki esitellään lisäksi opinto-oppaassa.

Tukitoimiin liittyen opiskelijaa tiedotetaan oikeudesta oppimisen tukeen lukiolain perusteella, tukitoimien käytännön järjestelyistä sekä ylioppilastutkintoon tarvittaessa haettavista erityisjärjestelyistä perusteineen. Rehtori muistuttaa erityisjärjestelyhakemuksista toisen vuosikurssin vanhempainillassa

2 Tukitoimien tarpeen arviointi

Tukitoimien tarpeen arviointi alkaa valintakirjeen mukana lähetettävällä erityisopettajan tiedotteella, jossa pyydetään kotoa yhteydenottoa erityisopettajaan opiskelijan kouluhistorian ja oppimisen tutkimusten tiedon siirtämiseksi, mikäli opiskelijalla on jo tiedossa oleva oppimisen tuen tarve. Erityisopettaja käynnistää näiden opiskelijoiden tuen tarpeen selvittelyn heti syksyllä.

Syyslukukauden alussa ensimmäisen vuosikurssin opiskelijat tekevät erityisopettajan organisoimana lukiseulan. Monikielisten opiskelijoiden suomen kielen taito arvioidaan aikuislukion suomi toisena kielenä -opettajien toimesta syyslukukauden alussa.

Opiskelijan oppimisen tuen arviointitarpeen tultua lukiossa tietoon opiskelija ohjataan erityisopettajan luo. Erityisopettaja kerää tarvittavat taustatiedot opiskelijalta, huoltajilta ja opettajilta sekä käynnistää tuen tarpeen selvittelyn. Tuen tarpeen arvioinnissa voi olla opiskelijan suostumuksella mukana myös muita kuin opetustyön asiantuntijoita. Lukitestauksesta huolehtii erityisopettaja, muiden tukipereusteiden osalta erityisopettaja tekee seulovaa taustatyötä ja ohjaa sen jälkeen opiskelijan jatkotutkimusarvioon joko koulupsykologin luo tai kouluterveydenhoitajan kautta koululääkärin vastaanotolle.

Tukitarpeen arvioinnin valmistuttua erityisopettaja saa siitä tiedon joko moniammatillisessa yhteistyöpalaverissa ja/tai kirjallisena.. Erityisopettaja laatii saadun tutkimusyhteenvedon pohjalta yhdessä opiskelijan kanssa wilmaan pedagogisen tuen suunnitelman osaksi opiskelijan henkilökohtaista opintosuunnitelmaa.

3 Tukitoimien kirjaaminen henkilökohtaiseen opintosuunnitelmaan

Opiskelijan opiskeluunsa tarvitsemat tukitoimet kirjataan pedagogisen tuen suunnitelmaksi, joka on osana henkilökohtaista opintosuunnitelmaa. Tukitoimien suunnittelu tehdään opiskelijan ja erityisopettajan yhteistyönä, jolloin opiskelijalla on mahdollisuus vaikuttaa suunnitelman tarkempaan sisältöön. Suunnittelussa hyödynnetään opettajilta tiedoksi saatuja huomioita sekä mahdollista koulun ulkopuolisen muun asiantuntijan tutkimusyhteenvedoa/lausuntoa, joka on saatu käyttöön opiskelijan suostumuksella. Lukion käytäntönä on kirjata pedagogisen tuen keinot opintosuunnitelmaan niiden siirtymiseksi varmemmin käytännön työhön sekä tuen paremman seuraamisen ja arvioinnin mahdol-

listamiseksi. Seuranta- ja arviointimerkintöineen ne tarvitaan kirjattuina myös mahdollista myöhem-
pää ylioppilastutkinnon erityisjärjestelyhakemusta ajatellen.

4 Tuen toteuttaminen

Opiskelun tuki toteutetaan opetushenkilöstön yhteistyönä. Opiskelijaa ohjataan kannustavasti oppi-
maan oppimisen taidoissa, opiskelun ja oppimisen vastuun kantamisessa sekä kullekin oppiaineelle
ominaisten opiskelustrategioiden käyttämisessä.

Oppimisen tuki toteutuu yhteisöllisin ja opiskeluympäristön ratkaisuin sekä opiskelijan yksilöllisiä
tukitarpeita huomioiden. Oppimisen yleistä pedagogista tukea ovat esimerkiksi oppiainekohtainen
opiskelutaitojen ja oppimisen taitojen opettaminen, opetuksen eriyttäminen, oppimista tukevat peda-
gogiset ratkaisut oppitunneilla sekä tukiopetus. Yksilökohtaisempaa tukea voidaan tarjota opinto-oh-
jauksena ja ryhmänohjaajan tukena sekä erilaisina opintojen valintamahdollisuuksina. Resurssien
mukaan opintojaksovalikoimassa voi olla myös oppimista ja hyvinvointia lisääviä opintoja kuten opis-
kelutaitojen opintoja tai oppiainekohtaista tukea. Aineenopettajat suunnittelevat ja toteuttavat oman
oppiaineensa tukitoimet yhteistyössä ja seuraavat tukitoimien toteutumista (aineryhmäkoordinaattori.

Erityisopetusta antaa erityisopettaja tavoitteenaan tukea opiskelijaa opintojen suorittamisessa sekä
edistää opiskelijan hyvinvointia ja jaksamista. Erityisopetus toteutuu pääosin oppimisen tukitarpeen
selvittelyn ja tuen suunnittelun yhteydessä. Sisällöltään se on opiskelutapojen muokkaamista, opiske-
lijän vahvuuksien käyttämiseen ohjaamista sekä yksilöllisen tavoitetaso pohtimiseen ja sen saavut-
tamiseen tukemista opiskelijan jaksaminen huomioiden. Erityisopettaja tekee yhteistyötä opettajien
kanssa tukea tarvitsevien opiskelijoiden opetukseen liittyvissä asioissa. Lisäksi erityisopetusta voi olla
mahdollista resurssien niin salliessa toteuttaa opiskeluteknisiin asioihin painottaen yhteisopettajuu-
tena, ryhmämuotoisena yksilö- tai ryhmämuotoisena ohjauksena.

Opiskelun poikkeavat opetusjärjestelyt tehdään tarvittaessa koskien erityisopetusta tai muuta oppimi-
sen tukea tarvitsevaa opiskelijaa. Ne tehdään vain välttämättömiltä osin ja kirjataan opiskelijan henki-
lökohtaiseen opintosuunnitelmaan. Poikkeava järjestely voidaan tehdä opiskelijan hakemuksesta tai
hänen suostumuksellaan. Rehtori tekee poikkeavista opetusjärjestelyistä päätöksen. Opiskelijaa ohja-
taan tarvittaessa hakemaan tukina muitakin palveluja kuten apuvälineitä ja avustajapalveluita. Yhteis-
työ opiskeluhuollon palvelujen ja tarvittaessa myös koulun ulkopuolisten palvelujen kanssa on mah-
dollista opiskelijan suostumuksella. Opiskelijalla on aina oikeus myös yksilökohtaiseen opiskeluhuol-
toon.

5 Tuen toteutumisen seuranta ja arviointi

Tukea tarvitsevan opiskelijan työskentelyä ja oppimista arvioidaan monipuolisesti. Osaamisen osoitta-
miseen voidaan käyttää erilaisia tapoja pelkän kirjallisen tuottamisen rinnalla. Tällaisia yksilöllisiä jär-
jestelyjä ovat esimerkiksi arvioitavan kirjallisen kokeen/tuotoksen suullinen täydentäminen, keskeisen
oppiaineen kokeet, lisääjän antaminen arviointitilanteissa, pienryhmätilan käyttäminen itsenäises-
sä työskentelyssä ja arviointitilanteissa, materiaalin riittävän suuri kirjasinkoko tai erillisen näytön
käyttäminen. Opetustilanteissa käytössä on lukuisia hyvää oppimista edistäviä pedagogisia ratkaisuja,
joita erityisopettaja kirjaa nostoina pedagogisen tuen suunnitelmaan.

Pedagogisen tuen suunnitelman toimivuutta arvioidaan opettajien toimesta muun jatkuvan arvioinnin
osana sekä lisäksi erityisopettajan toimesta laajemmin aina tarpeen vaatiessa. Erityisopettajalle tieto
tuen uudelleen arvioinnin tarpeesta voi tulla opiskelijan, hänen huoltajansa, ryhmänohjaajan, aineen-
opettajien tai opinto-ohjaajan kautta. Säännöllisesti tuen suunnitelman toimivuus arvioidaan toisen

opiskeluvuoden kevätlukukauden alkupuolella, se toteutuu yhteistyönä opiskelijan, ryhmänohjaajan ja erityisopettajan kesken, muiden opettajien havainnot tulevat käyttöön ryhmänohjaajan kautta.

Ylioppilastutkinnon kokeiden erityisjärjestelyistä tiedotetaan opiskelijoita lukio-opintojen alkamisesta lähtien. Mikäli opiskelijalla on perusteltu erityisen tuen tarve ja erityisjärjestelyoikeus, hänen on kokeiltava ja harjoitettava erityisjärjestelyjen käyttämistä lukio-opintojen aikana, näin päästään arvioimaan järjestelyjen toimivuus ja hyöty. Opiskelijaa ohjataan hankkimaan mahdollisesti tarvittavat asiantuntijalausunnat erityisjärjestelyjen hakemiseksi ylioppilaskokeisiin. Hakemuksen laativat yhteistyössä erityisopettaja ja opiskelija.

6 Yhteistyö, vastuut ja työnjako edellä mainituissa asioissa

Lukion rehtori on päävastuussa oppimisen tuen järjestelyjen organisoinnista. Erityisopettaja siirtää erityisjärjestelyhakemukset rehtorille, jonka kautta ne siirtyvät ylioppilastutkintolautakunnalle. Rehtori myös huolehtii erityisjärjestelyiden toteutumisesta ylioppilastutkinnon kokeissa saatujen päätösten mukaisesti.

Ryhmänohjaaja seuraa ryhmänsä opiskelijoiden opintojen etenemistä ja oppimisen tuen tarvetta tukien samalla opiskelijan hyvinvointia koulunkäynnissä. Hän myös kokoaa muilta opettajilta tietoa opiskelijan opintojen sujumisesta. Ryhmänohjaaja välittää opiskelijan tukitarvehuomioita tai hänelle muiden opettajien, opiskelijan itsensä tai huoltajien välittämiä huomioita erityisopettajalle. Samoin opiskelijalle esitettävät yhteydenottopyynnöt erityisopettajaan tekee ryhmänohjaaja, joka tuntee opiskelijan opintojen etenemistä ja tukitarpeita laajemmin kuin yksittäisen oppiaineen osalta. Ryhmänohjaaja pitää lisäksi yhteyttä opiskelijan huoltajiin opiskelijan koulunkäyntiin liittyvien, keskustelua vaativien asioiden osalta.

Opinto-ohjaaja huomioi opiskelijan tuen tarpeen yhdessä opintojaksovalintojen teossa, opiskeluohjelman mitoittamisessa ja ylioppilastutkintosuunnitelmia tehtäessä. Myös jatko-opintoihin ohjattaessa huomioidaan lukioaikaiset tukitarpeet.

Aineenopettaja vastaa oman oppiaineensa osalta opiskelutaitojen ja oppimisen taitojen opettamisesta sekä niiden kertaamisesta opintojaksoittain. Hän vastaa opiskelijan tukitoimien toteutumisesta omassa opetuksessaan ja hänen tehtävänä on jakaa hyväksi havaitsemaansa tietoa toimivista tuisista oman aineryhmänsä sisällä. Aineenopettaja myös välittää tekemänsä uudet huomiot opiskelijan tuentarpeesta ensisijaisesti opiskelijan ryhmänohjaajalle tai ryhmänohjaajan kanssa niin sovittuaan suoraan erityisopettajalle. Aineenopettaja on tukemassa opiskelijaa ylioppilastutkintosuunnitelman tekemisessä.

Erityisopettaja pyrkii saamaan riittävän tiedon uuden opiskelijan aiemmasta oppimisen ja koulunkäynnin tuen tarpeesta usealla tavalla: valintakirjeen mukana lähetettävällä tiedotteella yhteydenottopyyntöineen, kysymällä tietoa heti syyslukukauden alkaessa opiskelijoiden ja huoltajien tapaamisen yhteydessä sekä pyytämällä näitä tietoja opiskelijan entisestä koulusta. Selvät, lukio-opiskelussakin jatkuvat tukitarpeet erityisopettaja kirjaa mahdollisimman aikaisessa vaiheessa syyslukukautta pedagogisen tuen suunnitelmaksi yhteistyössä opiskelijan kanssa.

Erityisopettaja kartoittaa opiskelun alkuvaiheessa kaikkien opiskelijoiden lukemisen ja kirjoittamisen taitoja, monikielisten opiskelijoiden suomen kielen taidon arviointi kuuluu suomi toisena kielenä -opettajien tehtäviin. Kartoituksista tiedotetaan opiskelijoita huoltajineen wilmaviesteillä, jos tulokset osoittavat lisäselvittelyn tarvetta. Erityisopettajan päätyönä on käynnistää opiskelijan oppimisen tuen tarpeen selvittelyt, saattaa ne loppuun asti suunnitelmaksi pedagogisesta tuesta ja ohjata opiskelijaa opiskeluteknisiin muutoksiin sekä seurata opintojen etenemistä ja tukien toimivuutta muutostarpei-

neen. Erityisopettaja tekee tarvittavat lukitestaukset sekä taustatietojen keräämisen muiden tukiperusteiden jatkoselvittelyä varten. Hän välittää ja vastaanottaa tietoa sekä opiskelijan että tämän huoltajien kanssa.

Erityisopettajan tehtäviin kuuluu kaikkien erityisjärjestelyhakemusten laatiminen ylioppilastutkintolautakunnalle yhdessä opiskelijan kanssa. Tarvittavien asiantuntijalausuntojen pyytäminen tehdään yhteistyössä ryhmänohjaajien ja opinto-ohjaajien kanssa. S2-opettaja tekee yhteistyötä erityisopettajan kanssa. Erityisopettaja tiedottaa opiskelijaa myös lausuntojen käyttämisen mahdollisuudesta luki-on jälkeen opiskelupaikan hakemisessa ja opiskelussa. Häneltä voidaan pyytää näkemystä jatko-opintoihin hakemiseen liittyvissä asioissa. Erityisopettaja osallistuu mahdollisuuksien mukaan yhteisölliseen opiskeluhuoltoon ja tarvittaessa opiskeluhuollon monialaisen asiantuntijaryhmän toimintaan sekä laajempiin pedagogisiin huoltajapalavereihin.